

Bogdán László

Az erdélyi történet

*Sándor Ivánnak, nem csak a Század-
végi történetért*

I.

*Dolgaink romoltak. Uralgott a passzív rezisztencia.
Bethlen Gábornak fel kellett adnia Lippát.
*‘A csukott ajk és nyitott szem’ hősei elfordultak.
A román elvtársak bírálták az elvtelen magyar egységet.
Budai Nagy Antal eltűnt a csatában. Váradit és Bartalist
kivégezték. Vértesek dúlták a vidéket. Folyt a
kollektivizálás, ágyúzták Madéfalvát, tüzes vastrónusra
ültették Dózsa Györgyöt. Tilos volt a helységneveket leírni magyarul.
Sem Kós Károly, sem Wesselényi Miklós nem tudta megteremteni
Erdélyt. Enyedet felperzselték. Tombolt a véres farsang.
Kurkó Gyárfás megőrült a börtönben, dörögtek Gábor Áron
ágyúi a kökösi hídon. Apáczeit a toronyból akarták lehajítani.
Jöttek-mentek a peregrinusok, a kivándorlóhajók, az agitátorok
és az égről Márton Áron égő szemébe költözött a remény.*

II.

*Ady Csúcsán az ablakból nézi a
menekülőket*

*‘A dolgaink romoltak. Mégsem tűztünk el innen.
Akkor is maradtunk, mikor mások futottak.’
Csinszka dadája már sírt. Csúcsai ablakunkból
néztem: rossz szekereken menekültek a népek.
Hosszú századok óta mindig csak menekültek.
Török, tatár és muszka, labancok, martalócok.
Áradás, visszavont kegy, hajójegy, adósságok.*

---

* Babits Mihály: Politika

*Ki tehette erdőkben keresett menedéket.
Ilyenkor mire gondol az égben fenn az Isten?
Futnak ágrólszakadtak. Bosszúállók a győzők.
Vérre szomjúzó csordák fosztogatják a várost.
Ilyenkor elfordul, sír, mit akarhat az Isten?
Rossz szekerek viszik. A vesztes visszafordul.
Fénybe fürdetné arcát, míg a nap is el nem vész.*

III.

*Levelek a Krímbe. Gyűl a válságdíj. A rab
ne búslakodjon. Legyen türelemmel! Mást nemigen tehet.
Nyerítő lovak a hegyi legelőkön – elsüllyedt katonatemetők.
Egy kirándulásról egyetlen félrelépés. Égő éjszakák.
Fekete kocsik a kapuk előtt. Néma házak.
Elnémult harangok. Lesepertr padlások. Kuláklísták.
Csóvák a nádtetőn. Itt a török, a török!...
Beolvastott harangok dörögnek, fogy a remény.
Bécsben a kancelláriáról olyan távolinak tűnik mindez.
A testőr lóra pattan. Vers imbolyog az ellenfényben.
A kúria ámbitusáról pipafüstben tűnik el minden.
Szibéria végtelen erdőségeiben sem hal meg a haza.
Sztambul bazárjaiban sem! Csak káposztás hús legyen.
s máris látjuk amint a Szent Anna tó tükrén felragyog a nap.*

IV.

folklor (Madéfalva, 1764)

*'Zöld Péter is mondta: ne higgy a németnek!
Zsolddal, akármivel, göggel hitegetnek.
Labancok szavára ne indulj, ne kelj fel.
Vegzálnak, bécsapnak – mondotta Zöld Péter.
Azt is hozzátette: Székefföld mindég zöld,
hát azt kell védeni, töröktől, némettől.
Minek szétraizani átok-idegenbe?
Zöld Péter is mondta, mink maradjunk helybe.
És ha jó az önkény, pogányok, labancok,
fegyvert fel ne vegyünk, ne kezdjünk mink harcot.
Fussunk Módovába, menjünk az erdőre,
ne ugráltassanak császárné kedvére.
Zöld Péter mondotta: ha a székely támad,
ő bánja mindég meg, ne állj katonának!...'*

V.

*Aztán rossz idők jöttek. Fekete fellegek
tornyosultak az égen. Más hangok, más szobák.
A vadállatok lesunyt fejjel jöttek be a faluba
és ott váraoztak némán a templom előtt.
Katonák fosztogatták a vidéket, sivalkodó
malacokat lőttek szitává, de sem Basta tábornok,
sem Malinovszkij marsall nem parancsolta vissza őket.
Minden kétségessé vált, bizonytalanná, szedte
áldozatait a fekete halál. A fejedelem csak
asztrológusával tanácskozott, de a csillagokból sem
lehetett kiolvasni a jövőt. Gyűlevész tatár hordák
verték tábornok a városkapu előtt, zsúfolásig teltek meg a
börtönök és Sztálinvárosnak nevezték Brassót.
És szemhéjuk mögött tombolt gyermekkorunk, a tenger.*